אגרות הראי"ה - כרך ג' - אגרת תתנט

תמצית האגרת

תאריך ומקום: ה' טבת תרע"ח - לונדון
נמען: הרב ל' פלק, פלימות

הרב קוק שמח שדבריו פעלו על חיילי הגדוד. יש לתקן מליחה והפרדת כלי בשר וחלב, ולהגעיל. 'דינא דמלכותא' אינו חל על איסורים כלל - דניאל וחנניה מסרו נפשם על מאכלות. מותר לחלל שבת רק בסכנה ממשית. יש לבקש מהממשלה חיילים לא־יהודים לעבודות השבת, ומכשירי אבקה לגילוח. לגדוד העברי מתאים לשמור את גבולות הארץ שנכבשה, ולא להילחם בכיבוש תחת דגל מיוחד, כי הכיבוש עניין כלל־אנושי.

עיקרי הדברים

- כשרות בגדוד.
- 'דינא דמלכותא' לא באיסורים.
- שבת וגילוח.
- תפקיד הגדוד - שמירה.

נוסח האגרת עם ביאור

בגרסה זו משולב ביאור בתוך נוסח האגרת. הביאור מופיע כך: [בסוגריים מרובעים, באות קטנה ועל רקע תכלת] *והוא אינו חלק מלשון האגרת.*

ב"ה[1], ה' טבת תרע"ח[2].

שלו'[3] וברכה לידידי חביבי הנעלה חכם לב ואיש תבינה יקר ונחמד הר"ר[4] ליב רעווערענד פאלק [הרב לייב פאלק, רבו הצבאי של הגדוד העברי] נ"י[5], וכא"ל[6] יתברכו בכט"ס[7], שמחתי במכתבו היקר, המבשרני שדברי פעלו לטובה על לב אחינו היקרים בני החיל, [חיילי הגדוד העברי, שהתאמנו אז באנגליה לפני יציאתם לארץ ישראל] יברכם ד' וישמרם מכל פגע. ומאד אחשק לדעת אם כבר נתקנו המעוותים, ע"ד[8] המליחה, וע"ד[9] ייחוד הכלים לבשר וחלב. מובן הדבר שצריכים להגעיל את כלי המתכת שנשתמש בהם האיסור. וכבודך היקר יתאזר עוז להקים דת קודש על תילו, ותשא ברכה מאת ד' וזכות הרבים יהי תלוי בך.

וע"ד דינא דמלכותא ביחש לאיסורי תורה, ["דינא דמלכותא דינא" (נדרים כח), חוק המלכות מחייב; כאן: האם יש לו תוקף גם בענייני איסור] חס מלהזכיר. אין ערך לדד"מ[10] כי"א[11] בפרטים אחדים של

---

1 ב"ה - ברוך השם
2 תרע"ח - השנה תרע"ח (1917/1918)
3 שלו' - שלום
4 הר"ר - הרב רבי
5 נ"י - נרו יאיר
6 וכא"ל - וכל אשר לו
7 בכט"ס - בכל טוב סלה
8 ע"ד - על דבר
9 וע"ד - ועל דבר
10 לדד"מ - לדינא דמלכותא (חוק המדינה)
11 כי"א - כי אם

דיני ממונות, וגם לא בכולם. וקשה לי לבאר כעת את הגדר המסומן של דד"מ[12] גם בדברים שבממון, שהוא דורש אריכות. אבל באיסורים אין שום קולא מצד דד"מ, אפילו במצוה קלה. ודניאל חנניה משו"ע[13], [דניאל, חנניה, מישאל ועזריה (דניאל א)] יוכיחו שמסרו נפשם בשביל כשרות המאכלות נגד החוק המלכותי, שיאכלו הילדים שנתגדלו לעמוד לפני המלך מפת בגם [דניאל א, ה] וההשתחואה אל הצלם לפי דעת התוס'[14] דפסחים פ' מקום שנהגו, [תוספות פסחים נג] הי'[15] רק אנדרטא [צלם של המלך] בעלמא, שאין בו איסור תורה, ומ"מ[16] לא נטו כשערה מד"ת[17] מצד דד"מ. ודניאל עצמו מסר נפשו על התפילה, נגד חוק מלכותי כללי, שהי'[18] כבר כתוב בדתי פרס ומדי ולא יעבור, [דניאל ו, ט] על משך זמן הגזירה. והדין של יציאה בכלי זיין והחזרה למקומן אין לו שום שייכות עם דד"מ, רק שבמקום סכנה כמו נפילת הנכרים על העיירות אז הדין הוא שמותר לחלל את השבת, כמו שמותר בכל חולה שיב"ס[19], [בכל חולה שיש בו סכנה] אבל החוק המלכותי אינו שום סיבה לפטור שום אדם מישראל מכל מצוה ומכל איסור, והאריכות בזה הוא למותר. וישתדל נא יקירי להשריש ידיעה זו בהשפעתו הטובה על לב אחינו העובדים בצבא. ומובטחני שהממשלה הבריטית, היודעת להוקיר רגשי צדק, תדע לתן כבוד לתוה"ק[20], ותתן היכולת לאחינו היקרים הללו לשמור את כל מצוות התורה כחובתנו לשם ד' אלהי ישראל.

ונזכרתי להעיר ע"ד העבודות הנחוצות להיעשות ביום ש"ק[21], שראוי להשתדל לפני הממשלה, שתשלח איזה יחידים חיילים שאינם בני ברית, שיעשו את העבודות המוכרחות ביום ש"ק, ולא יהיו נזקקים בני הגדוד העברי, שנושא עליו דגל ישראל, לחלל את קדושת הש"ק[22].

ויטיב כבוד מעלתך להודיעני מה עשית בכל העניינים אשר פרטתי, ומה עלה בידך בזה בעז"ה[23]. ואקוה לשמו ית'[24] שכאשר נעסוק בענין זה בהתחזקות אמיתית יהיו דברינו נשמעים ונתקן את כל המעוותים. גם ע"ד גילוח הזקן, [גילוח בתער אסור מן התורה (ויקרא יט, כז), ובצבא חויבו החיילים להתגלח] מאד ראוי להנהיג שיהי'[25] נמצא האבק המעביר את השער [אבקה להסרת שיער, המותרת על פי ההלכה] וינתן לכ"א במדה מספקת, כדי שלא יכשלו בהלאוים המרובים של גילוח הזקן. והנני באה"ר[26] דור"ש[27] ידידינו הנעלה והאהוב מר ראטה [חיים יהודה רוטה, מעסקני הגדוד העברי] נ"י. אמרו נא בשמי ברכה והגיון תודה למר פעטערסאן, [ג'ון הנרי פטרסון, מפקד הגדוד העברי] ואקוה שבטובו ימלא את כל מה שנבקש ממנו בעניני הקודש, ובזה

---

12 דד"מ - דינא דמלכותא (חוק המדינה)
13 משו"ע - משולחן ערוך
14 התוס' - התוספות
15 הי' - היה
16 מ"מ - ומכל מקום
17 מד"ת - מדברי תורה
18 שהי' - שהיה
19 שיב"ס - שיש בו סכנה
20 לתוה"ק - לתורתנו הקדושה
21 ש"ק - שבת קודש
22 הש"ק - השבת קודש
23 בעז"ה - בעזרת השם
24 ית' - יתברך
25 שיהי' - שיהיה
26 באה"ר - באהבה רבה
27 דור"ש - דורש שלום

תחול ברכת ד' ואומץ רוח ממרום על כל בני הגדוד, ויהיו משוגבים ישע אם תהיה השעה צריכה לכך שישמרו, בעד הממלכה הבריטית, ובעד עמנו הבוטח בד', שרוחו מתהלכת לפני צבאותיה בכבשם את אה"ק[28] כדי להורישה לעם ד', לעשות משפט לעשוקים, את גבולי הארץ הנכבשה, שרק עבודה זו ראויה היא להמסר לגדוד עברי מיוחד. כי עצם הכבישה במלחמת התנופה הוא תוכן אנושי כללי, הנוגע לכל האנושיות לא פחות ממה שנוגע לנו, כי אין ספק בדבר שכ"ז שלא יתוקן מצב ישראל ע"י[29] השבת גזילת ארצו אליו, לא תשא המלחמה הנוראה הזאת כל פרי לשלו'[30] האנושי הכללי.

ע"כ[31] אין לנו להלחם לכבוש את הארץ בדגל ישראלי מיוחד, והחלק של אחינו העובדים בין צבאות מלכי הברית די הוא והותר להרים את דגל צדקנו בעולם ביחש לכל הדרישות הצודקות שלנו נגד העמים המקולטרים. אבל לשמור את גבולי הארץ הנכבשה, העומדת להיות נחלת עולמים לעמנו, זה באמת נאה ויאה לגדוד עברי מיוחד. ובהנהגה יפה כזאת יתרומם כבודה של הממלכה הבריטית בעולם, ונצחונה המוסרי ילך הלוך וגדול, ואומץ הרוח והתרוממות הנפש המתאימה לקדושת הארץ, תלוי הוא הרבה בכל הצביון השלם, של שמירת התורה והמצוה, שיינתן בחופש לבני הגדוד, וע"ז[32] ראוי לנו לשום את מגמת פנינו. ודי יעזרנו ויאזרנו חיל למען שמו, ולמען עמו ונחלתו.

והנני בזה חותם בכל חותמי ברכות כנה"י[33] ונפש ידידו דוש"ת[34] באה"ר,

הק' אברהם יצחק הכהן קוק

ב"ה הגיעני רושם ידיעה מא"י[35], שניכר מתוכו משאת נפש רוממה של אחינו שמה, ותקותם היא כבירה מאד בעז"ה, וכ"ז הוא אות לטובה תל"י[36].

הנ"ל

נוסח האגרות וההערות: אגרות הראי"ה, כרכים א'-ד'

---

28 אה"ק - ארץ הקודש
29 ע"י - על ידי
30 לשלו' - לשלום
31 ע"כ - על כן
32 וע"ז - ועל זה
33 כנה"י - כנפשו היקרה
34 דוש"ת - דורש שלומו ותורתו
35 מא"י - מארץ ישראל
36 תל"י - תודה לא-ל יתברך